

اخلاق حرفه ای در آموزش

تهیه کنندگان: دکتر حسین کریمی مونقی،
مهری یآوری و فاطمه رجب دیزاوندی

تعریف اخلاق حرفه ای

هر مجموعه سازمانی دارای کدهای اخلاقی متناسب با ساختار حرفه ای خود است که اخلاق حرفه ای نام دارد. اخلاق حرفه ای به چگونگی رفتار، ادب و عمل شخص هنگام انجام کار حرفه ای می پردازد. این کار می تواند مشاوره، پژوهش، تدریس، نویسندگی، طبابت و یا هر شغل دیگری باشد. در واقع، اخلاق حرفه ای مجموعه ای از اصول و استانداردهای سلوک بشری است که رفتار افراد و گروه ها را در یک ساختار حرفه ای تعیین می کند. به عبارت دیگر، مجموعه قوانین اخلاقی که از ماهیت حرفه یا شغل به دست آمده، اخلاق حرفه ای نام دارد.

آموزش عالی نیز نظامی حرفه ای است و اساتید دانشگاهها به عنوان افرادی که مسئولیت تعلیم و تربیت دانشجویان را بر عهده دارند باید از اصول اخلاق حرفه ای معلمی آگاهی داشته و به آن پایبند باشند. رعایت اخلاق آموزشی تضمین کننده سلامت فرایند یاددهی و یادگیری در دانشگاه است و موجب افزایش تعهد پاسخگویی مدرسان نسبت به نیازهای دانشجویان می شود.

اخلاق حرفه ای در آموزش عالی

عرصه ی آموزش عالی و دانشگاهی کارکردهای مختلفی دارد که مهم ترین آن ها، آموزش علمی و عملی دانشجویان

در رشته های مختلف است. اساتید و اعضای هیات علمی دانشگاهها که بخش عمده ی این کارکرد به عهده آن هاست به سبب حرفه ی معلمی خود، وظایف و مسئولیت های اخلاقی دارند که از آن ها به

نام اخلاق حرفه ای معلمی یاد می شود. اخلاق حرفه ای معلمی مولفه هایی دارد که عمدتاً بر دو بخش، یعنی وظایف اخلاقی استاد در انجام نقش تعلیمی که به عهده دارد و وظایف اخلاقی استاد در راستای نقش تربیتی که دارد تمرکز دارند.

اخلاق حرفه ای در آموزش عالی به مشخص کردن حدود و ثغور رفتارهای مناسب یا نامناسب و هدایت اعضای هیات علمی در اجرای مسئولیت های حرفه ای می انجامد. سه گروه اصلی تاثیر گذار و تاثیر پذیر مرتبط با کارکرد آموزشی دانشگاه عبارتند از مدیران و سیاست گذاران، اعضای هیات علمی و دانشجویان. در این میان اعضای هیات علمی نقش اصلی را در اداره و هدایت امر آموزش بر عهده دارند. پایبندی اعضای هیات علمی به اصول و ارزش های اخلاق حرفه ای، هم از منظر انتقال صفات ممیزه و ویژگی های برجسته ی انسانی به دانشجویان و در نتیجه اشاعه ی آن ها در جامعه، بسیار حائز اهمیت است.

اساتید دانشگاهها صرف نظر از رشته ی تخصصی خود که باید در آن مهارت داشته باشند، از آن جا که وظیفه ی تدریس و آموزش را به عهده دارند باید در حرفه ی معلمی هم مهارت داشته و با اصول اخلاق حرفه ای آن آشنا باشند. آموزش های ارائه شده از سوی یک نظام آموزشی ممکن است منجر به بروز رفتارهای خاص در جامعه شود که از نظر اخلاقی قابل نقد و بررسی باشد.

به طور کلی، اگر چه اصول اخلاق حرفه ای مربوط به شغل معلمی در موسسات آموزش عالی کشورهای مختلف، خاص و تابع قوانین هر کشور است اما غالباً در همه ی آن ها اصول زیر دیده می شود:

توانمندسازی دانشجویان: استاد باید در تکامل شناختی دانشجویان مشارکت فعال داشته باشد و از اعمالی که همراه با تبعیض یا استثمار دانشجویان هستند بپرهیزد.

ارتباط بی طرفانه با دانشجویان: استاد باید از ورود به یک ارتباط عاطفی دو طرفه با دانشجویان خود که منجر به مساعدت نسبت به یک نفر یا اصطلاحاً پارتی بازی می شود اجتناب کند.

رازداری: نمرات، گزارشات، حضور و غیاب، صحبت ها و ارتباطات

فردی دانشجویان به عنوان مطالب محرمانه تلقی شده و تنها با رضایت دانشجو یا برای امور قانونی دانشگاهی قابل ارائه به دیگری هستند.

تخصصی آن ها نظر دارد. لذا با وجود این که اساتید در رشته تخصصی خود بسیار توانمند هستند، اما غالبا به اصول حرفه معلمی و فرایند تدریس و آموزش تسلط نداشته و از راه آزمون و خطا، یا به تقلید از آن چه از اساتید خود دیده اند، به تدریس و آموزش دانشجویان مبادرت می کنند. بنابر این، با عنایت به این که تسلط به اصول حرفه ی معلمی از الزامات اخلاقی این حرفه است لازم است به مساله توانمند سازی اساتید و اعضای هیات علمی دانشگاه ها در فرایند تدریس و آموزش بیش تر پرداخته شود.

بر اساس مبانی اخلاق حرفه ای معلمی، یک استاد در دو بعد باید خود را ملزم به رعایت اصول اخلاقی بداند، اول، به جهت جایگاه تاثیر گذاری که بر رفتار و افکار فراگیران دارد، باید خود را آراسته به فضایل اخلاقی نماید و بداند موثرترین روش در انتقال ارزش های اخلاقی مثبت، آشکار شدن آن ها در رفتار واقعی مدرس است. دوم، به جهت وظیفه ای که در قبال برآوردن نیازهای آموزشی دانشجویان دارد، باید حداکثری اصول اخلاقی در انجام وظایف حرفه ای، مسئولیت های آموزشی خود را به بهترین نحو به انجام رساند.

منابع جهت مطالعه بیشتر:

- 1- Anonymous Association of American Educators: AEE code of ethics for educators. <http://aecteacheers.Org/index.Phd/about-us/aee-code-of-ethics>.
- 2- Anonymous.Code of ethics, National Education Association. <http://www.nea.org>.
- 3- Glicken A D, Merenstein G B. Addressing the hidden curriculum: Understanding educator professionalism. Med Teach 2007;29 (1): 7-54.
- ۴- گل محمدی ر، مطهری پور م، چراغی م ع، اسماعیلی ف. بایسته های اخلاق در آموزش دانشگاهی. همدان: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی همدان؛ ۱۳۸۹، ۵۵-۵۱.
- ۵- نصر ا ر، عابدی ل، شریفیان ف. نقش روابط اناسنس در اثر بخشی تدریس اعضای هیات علمی دانشگاه با تاکید بر دلالت های تربیت اسلامی. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز ۱۳۸۶؛ دوره ۲۶، (۳) ۱۹۱-۱۶۵.

احترام به همکاران: استاد دانشگاه باید به مقام و شان همکاران خود احترام گذاشته و همراه با آنان در جهت تکامل و توانمند سازی دانشجویان همکاری نماید.

احترام به موسسه: لازم است مدرس دانشگاه نسبت به اهداف

آموزشی، سیاست ها و استانداردهای موسسه ی آموزشی آگاه بوده، به آن ها احترام گذاشته و از آن ها تبعیت نماید.

تسلط به محتوا: یک استاد دانشگاه باید کاملا

به موضوع تدریس خود احاطه داشته و از دانش کافی در این زمینه برخوردار باشد و مطمئن باشد که محتوای ارائه شده دقیق، درست، به روز و متناسب با دوره ی مورد نظر است.

ارزشیابی معتبر دانشجویان: استاد باید در ارزشیابی دانشجویان از روش های معتبر استفاده کرده و شفاف و بی طرف باشد و متناسب با اهداف آموزشی دوره، دانشجویان را ارزشیابی نماید.

تسلط به اصول آموزش: مدرس باید کاملا با اصول آموزش و روش های تدریس آشنا بوده و روش تدریسی را انتخاب کند که برای رسیدن به اهداف آموزشی مورد نظر مناسب باشد.

نکته ی قابل توجه این که در مواردی چون تسلط به اصول آموزش و ارزشیابی دانشجویان با این که جزو کدهای اخلاق حرفه ای استاندارد اغلب کشورهای جهان هستند، اما اغلب مدرسان دانشگاه بدون آمادگی قبلی در زمینه اصول معلمی وارد این حرفه می شوند. مثلا اغلب مدرسان و اساتید پزشکی فرایند آموزش و تدریس را از راه آزمون و خطا و در حین کار با دانشجویان یاد می گیرند. حال آن که آشنا بودن با حرفه ی معلمی و تسلط داشتن به آن یکی از راههای موثر برآوردن نیازهای دانشجویان و ارتقاء و بهبود کیفیت کلی آموزش است. در کشور ما نیز شرایط همین گونه است، یعنی تنها معلمین مقاطع تحصیلی قبل از دانشگاه، دوره های رسمی معلمی را می گذرانند و با این حرفه و اصول استانداردهای عملی و اخلاقی آن آشنا می شوند. در حالی که ضوابط و معیارهای جذب و پذیرش اساتید دانشگاه ها متفاوت بوده و اغلب به توانمندی های علمی، عملی و پژوهشی اساتید در رشته

mail: nms.edo@mums.ac.ir

Web:

http://www.mums.ac.ir/nurse/fa/EDO_main